

היכלי תורה

שיעורי תורה
רשת

החומר בעלון מתוך
מתיבתא
הגמרא של לומדי
הדף היומי

ערש"ק פרשת ואתחנן יד אב תשסח ♦ דף היומי בבלי: גיטין לה ירושלמי: סוטה יח

ויאמר ה' אלי רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה

ברש"י: רב לך, הרבה מזה שמור לך רב טוב הצפון לך.

אמרו חז"ל, שבקשת משה רבנו להכנס לארץ היתה כדי לקיים את המצוות התלויות בארץ. כיון שאמרו חז"ל, חישב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה, הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, היינו רב טוב הצפון לך.

ואמר לו הקב"ה עוד: 'וצו את יהושע וחזקהו ואמצהו כי הוא יעבר', ואמרו חז"ל: גדול המעשה יותר מן העושה, הרי כיון שאתה תחזק ותאמץ את יהושע, גדול שכרך יותר מאשר היית עושה בעצמך.

זה שאמר דוד המלך עליו השלום: 'מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם' (תהילים לא כ). כי היראה היא צפונה במחשבת הלב, לכן גם שכרה הוא צפון, וממילא הוא רב יותר משכר המעשה הגלוי, שאין הברכה שולטת אלא בדבר הסמוי מן העין.

המעשה את חברו לדבר מצוה, שעשה את מעשהו במחשבה ובדבור היוצא מלבו ונכנס בלב חברו, וכן המחשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה, כיון שהיתה מצותם במצפוני הלב והמחשבה, הרי המחשבה גדולה יותר מן המעשה, לכן שכרם רב מן השמים.

פנים יפות

נושאי הדף בעלון

זהירות מלהישבע אף על אמת.....גיטין לה

חתימה בגט ע"י סימן, בכתב רש"י או בכתב
אשורית.....גיטין לו

הלוואת ממון לגוי כדי שיוכל לקנות את
החמץ.....גיטין לו

אכילת טשולנט ולבישת בגדים נאים יותר
בשבת בבוקר.....גיטין לח

אדם שהקדיש רבע גופו כאילו הקדיש כל
גופו.....גיטין לט

ראיה לדין אתרוג מורכב, מחצי עבד וחצי בן
חורין.....גיטין מ

מי שנזדמן לו עניין של צדקה מחויב בו יותר
מאחרים.....גיטין מא

כפתור ופרח.....עמוד 5

מיוחד!
לבחורי הישיבות
ותלמידי התתי"ם
ניתן להשיג גם
בכרכים בודדים

באורך נראה
אור
הספר שרבים יאצתו לאורו

חז"ל!
הופיע
ויצא לאור
דברים ב'

זהירות מלהישבע אף על אמת

בשו"ע (או"ח סי' קנו) כתב המחבר שיזהר אדם מלישבע אפילו באמת שאלף עיירות היו לינאי המלך וכולם נחרבו בשביל שהיו נשבעים שבועות אע"פ שהיו מקיימים אותם.

בספר תבואות שור (שבועות לט.) כתב שהיינו לא כאותם הטועים ואומרים שמצוה לישבע באמת. והנה ברמב"ם (סה"מ עשין ז) כתב שהשבועה בעת הצורך מצוה בה, והיא מצות עשה שצונו להשבוע בשמו כשנצטרך לקיים דבר מהדברים או להכחישו, כי בזה תהיה הגדולה והכבוד ועילוי והוא אמרו יתברך ובשמו תשבוע, וכן פוסק ביד החזקה (שבועות פ"א ה"א), שכשם ששבועת שוא ושקר בלא תעשה, כך מצות עשה שישבע מי שנתחייב שבועה בבי"ד בשם, שנאמר ובשמו תשבוע זו מצות עשה, שהשבועה בשמו הגדול והקדוש מדרכי העבודה היא והדור וקדוש הוא להשבוע בשמו. והרדב"ז שם סיים בלשון שהידור וקידוש גדול הוא לישבע באמת בשמו.

ובשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ג ח"ב סי' כט) כתב ליישב לפי הרמב"ם מה שאמרו בסוגין מה מ' ששבוע באמת כך, הרי שאסור לישבע אף באמת ומכ"ש שאינו מצוה, משום ששם לא היה צורך כלל בשבועה זו ובאופן זה גם הרמב"ם מודה שאסור עי"ש.

הפרת נדרים באלמנה וכשנשאת

כל ההפרה תלויה בשעת הנדר. כיצד, אם בשעת הנדר היא נשואה, אע"פ שהנדר לא יחול עד שתאלמן, כגון שאמרה קונם ככר זה עלי לאחר ל' יום, והפר לה, ונתאלמנה בינתיים, הרי זה מופר. וכן אם אמרה: קונם עלי ככר זה נב לאחר שתתאלמן, הרי זה מופר.

היתה אלמנה בשעת הנדר, אינו מופר אע"פ שנשאת קודם שיחול, לא שנא אמרה קונם עלי לאחר ל' יום, ונשאת בינתיים, לא שנא אמרה קונם עלי לאחר שאנשא. והוא הדין אם היתה ארוסה בשעה שנדרה וחל הנדר אחר שנשאת לו, אינו יכול להפר.

המבקש להתיר נדרו צריך לפרט הנדר

הבא לבית דין להתיר את נדרו, צריך שיפרט להם בדיוק את כל לשון הנדר כפי שנדר, וכן את הסיבה שבשבילה נדר. ורק לאחר מכן יתירו לו, ואם לא פרט, אין התרתן התרה, והמנהג שאין מפרטים את הסיבה שבגללה נדר. אלא שאין צריך לפרוט לכל השלשה ודי כשיפרט את הנדר לאחד מהמתירים, וכשמתיר את הנדר בפני ארבעה ויותר, יכול לפרט את הנדר גם בפני נער בן יג שנים, שלא ידוע שהביא שערות.

כהן הנושא נשים בעבירה כיצד מדירים אותו

כהן שהיה נושא נשים בעבירה אין נוהגין בו קדושה, ואינו עובד עבודה בבית המקדש, ואינו נושא את כפיו, ואין מעלין אותו ראשון לתורה, עד שיגרש את אשתו, וידור בית דין על דעת רבים ששוב לא יעשה כן, וכן אם היה מטמא למתים אינו עובד ואין נוהגין בו קדושה, עד שיקבל עליו בבית דין שלא יטמא, ואם עבר ועבד קודם שידיר או שיקבל אף על פי שהוא נשוי בעבירה לא חילל את העבודה.

חתימה בגט ע"י סימן, בכתב רש"י או בכתב אשורית

כתב הרש"ש (חולין ט"ד ת"ח) שחתימה יכול לעשות ע"י סימן בעלמא ואפילו ע"י אות אחת משמו, כמו שמצאנו בסוגין.

והנה בשדי חמד (אסיפת דינים מערכת גט סי' כז אות ה) כתב בשם הרב דברי אמת (קונטרס יא ס"י) שעמד לדון שם אם צריך שהעדים יחתמו על הגט דוקא בכתב אשורי, או כל סוגי הכתב כשרים לחתום בהם, והביא לציין שם שהמנהג בעיר צפת ואיזמיר לחתום בכתב רש"י, וסיים וכתב שם, אבל מרן (בית יוסף סוס"י קל) כתב בשם הקונטרסין שלכתחילה צריך שיהיה חתימת העדים בכתב אשורי.

אולם כתב השד"ח להעיר על דברי הדברי אמת, שהמעין בדברי הבית יוסף יראה שלא הזכיר בדברי הקונטרסין שצריך שחתימת העדים בגט תהיה בכתב אשורית דוקא, רק כתוב שם בב"י בשם הקונטרסין בזה הלשון, כתוב עוד בקונטרסים והכתיבה מהעדים גם כן תהיה תמה וניכרת ושלא יהיו דבוקים האותיות כמו הגט עצמו והיינו לכתחילה דוקא.

והביא שם שבאזמיר נוהגים לחתום בכתב רש"י אף שנמצאים שיודעים לחתום אשורית, והוסיף בשם הכנה"ג שכתב שהוא נוהג לחזור אחר עדים שיודעים כתב אשורית ואם לא ימצא עדים שיודעים כתב אשורית יכולים לחתום באיזה כתב שיהיה, ועוד הביא שם השד"ח שכתב בס' אות היא לעולם (ח"א דף ס"ט ע"ג) שהגם שמדברי הרשב"ץ משמע קצת שעדיף לחתום בכתב רש"י מבאשורית, מפני שאם החתימות בכתב אשורית לא ימצא כ"כ לקיים החתימות כמו בכתב רש"י שבנקל ימצא קיום, מ"מ כיון שאין חותמים כמו שחותמים בשאר שטרות אלא כותבים כתיבה תמה ונזהרים ככל משפטי כתיבת הגט, א"כ גם בזה אין נמצא כל כך לקיים וכו', [וכמו שיקיימו את הגט עצמו שכתוב באשורית גם יקיימו החתימות].

וכתב שבדיעבד במקום שנהגו לחתום בכתב רש"י, אם חתם אשורית אין לפוסלו בכך חלילה, וכ"ש בגט הבא ממדינת הים וחתמו העדים כמקום הכתיבה בכתב אשורית שאין לפוסלו בדיעבד, ומדבריו למדנו שאף במקום שנוהגים לחתום בכתב רש"י עכ"פ הם מדקדקים שתהיה כתיבה תמה ככתיבת הגט עצמו והיינו שאפשר לחתום בכל כתב אלא שיהיה בכתובה תמה.

צוואת רבי יהודה החסיד לזרעו או לכל

בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ת אבה"ע"ז סי' עט) הוכיח שרבי יהודה החסיד רק לזרעו אחריו צוה את צוואתו ולא לאחרים, וכן הביא בסו"ס נזיר השם מהגאון הפלא"ה.

בשו"ת בית שערים (יו"ד סי' קצו) הביא דבריהם וכתב, שלפי זה סתם בני אדם אין צריכים לחשוש שמא הם מזרעו מפני שאנו הולכים אחר הרוב שאינם מזרעו, ואף שמבואר ברש"י (חולין י) שבסכנתא לא סומכים על רוב, מ"מ כבר חילקו הפוסקים בין סכנה שהוא בטבע ובין סכנה שאינו בטבע, וצוואת ריה"ח אי"ז סכנה מצד הטבע ובוזה לא אומרים חמירא סכנתא.

עוד כתב הבית שערים שיתכן שרבי יהודה החסיד אפילו לזרעו רק לדורו תיקן, וכמו שאמרו בסוגין 'כי התקין הלל פרוזבול לדריה הוא דתיקן'

הלוואת ממון לגוי כדי שיוכל לקנות את החמץ

בש"ת פני מבין (וי"ד סי' רכ) כתב, שאם אין לאב ה' שקלים בשביל פדיון הבן, והכהן רוצה להלוות לאב ה' שקלים אין לעשות כן, משום שתיכף נותן לו האב בחזרה ונראה כמו שהוא מערים עליו.

אולם **בשערים המצויינים בהלכה** (סי' קסד ס"ק טו) כתב שאין כל חשש בזה, שכעין זה כתב **המהרש"ם** (דעת תורה סי' תמח) שכשאין לגוי הקונה את החמץ כסף ליתן העירבון, מותר ליהודי להלוות לגוי, וחוזר ונותן למוכר בתורת ערבון.

וכן כתב **בש"ת מהר"ש ענגיל** (ח"ד סי' נו) והוכיח כן כמה שאמר בסוגיין לענין פרזובול שאם אין ללווה קרקע מזכה לו על ידי אחר, ולפי זה יש גם כאן לעשות כן להלוות לו על ידי אחר. **פרשת זכור** **בפורים**

כתב **המג"א** (או"ח סי' תרפה) שיוצאים ידי חובת מחיית עמלק גם בקריאה שקוראים בפורים בפרשת ויבא עמלק, ולא דווקא בפרשת זכור.

אולם **המשנ"ב** (שם ס"ק טז) כתב לחלוק על דבריו היות ובכלל מצוות מחיית עמלק שלא לשכוח מה שעשה לנו עמלק, ולספר זה לבנינו ולדורותינו לומר להם כך עשה לנו הרשע ולכך נצטוינו למחות את שמו, וכל זה לא נזכר בפרשת 'ויבא עמלק' שקוראים בפורים.

והנה **הרא"ש** הביא בשם יש אומרים שרבי אליעזר שחרר עבדו לצורך מצות קריאת פרשת זכור שהיא דאורייתא.

בספר **גן רוה** (בראשית דברי חנוך אות ב) כתב להוכיח מדבריו שאפשר לצאת ידי חובת 'פרשת זכור' בקריאה שקוראים בפורים 'ויבא עמלק', שהרי לדברי הרא"ש שרבי אליעזר שחרר עבדו לצורך קריאת פרשת זכור, אי אפשר לומר שהיה זה בשבת שהרי כדי לשחרר עבד צריך ליתן לו גט שחרור ולטובלו, ובגמרא משמע שהשחרור היה בפתע פתאום שרבי אליעזר נכנס לבית הכנסת ולא מצא עשרה ומיד שחרר עבדו, נמצא שוודאי שהיה זה ביום חול, שיכל לכתוב לו גט ולטובלו, אם כך ראה ברורה שאף ביום חול אפשר לצאת ידי חובת קריאת פרשת זכור, והיינו בקריאה שקוראים בפורים.

ובכתב סופר (וי"ד סי' קכו) כתב, שאף אם נאמר שרבי אליעזר היה שטר שחרור מוכן מפני שידע או שהיה מסופק שמא לא יהיה לו מניין בשבת, ואם כן שוב שייך לומר שמעשה זה היה בשבת, וא"כ אין ראייה שאפשר לצאת ידי חובת קריאת פרשת זכור בפורים, זה אינו משום שמכל מקום אסור לשחרר בשבת כמו שאסור למכור ולגרש בשבת, ומצוות קריאת פרשת זכור בשבת אינה דוחה איסור זה, כיון שאין חובת פרשת זכור דווקא בשבת, אלא אחת בשנה. והאריך שם שאף להפקיר עבדו אסור בשבת כיון שהעבד זוכה בעצמו על ידי זה, עיי"ש.

וע"ע **בש"ת בנין ציון** (החדשות סי' ח) **ובחזון נחום** (ח"א סי' פה אות י) מה שהאריכו לדון מסוגיין אם אשה חייבת בקריאת פרשת זכור, עיי"ש.

אכילת טשולנט ולבישת בגדים נאים יותר בשבת בבוקר

בסוגיין מבואר שהיתה משפחה שקבעה סעודתא בערב שבת ונעקרה. ברש"י פירש שני פירושים בזה, פירוש א' שמשפחה זו קבעה עיקר סעודתה בליל שבת, ונעקרה היות שאין בזה כבוד שבת, שהרי כבוד יום קודם לכבוד לילה, וכוונת המשפחה בקבעם את הסעודה לליל שבת כדי שלא לבטל מבית המדרש ביום שבת.

פירוש שני כתב **רש"י** שאין הכוונה לליל שבת אלא לערב שבת לפני שבת, שכך הם נהגו מרוב עשרם לקבוע סעודה בכל יום ויום, ובכך שקבעו סעודה בערב שבת עברו על איסור, כי צריך ליכנס לשבת מתוך רעבון לאכול ולא מתוך שובע.

ביום של שלמה (פ"ד סי' נא) כתב שיש לחוש לשני הפירושים, כי שניהם כאחד טובים, ובפרט מאחר שנעקרו משפחות על זה, מי לא יחוש להחמיר, והוסיף **המהרש"ל** וכתב, 'מעתה אני קורא תגר על בני עמי, זרע קודש שומרי שבת שאינם נזהרים בזה, ויהי נקל בעיניהם להשוות סעודת בקר לסעודת ערב, אלא מוסיפים בסעודה בליל שבת במיני תבשילין יותר מסעודת בוקר, ואוכלים בליל שבת דגים טובים, שהיא עיקר הסעודות בענין הכיבוד, ובבוקר בסעודת שחרית גם אוכלים דגים, ונמצא שמכל מקום השוו הסעודות, ואנו צריכים לכבד השבת בבוקר יותר משום כבוד יום שהוא עיקר. ומיום עמדי על דעתי זאת גדרתי בעצמי שלא לאכול דגים בליל שבת שהוא דבר חשוב ומסוים, ואוכל אני אותם בבוקר, ואז אפילו יעשו בליל שבת כמה מעדנים לא ישוו לסעודת שחרית, שיש בה דגים'.

בשערי תשובה (או"ח סי' רעא סק"א) הביא דבריו, וכתב לפי זה מי שחביב עליו מין מאכל אחר יש לו להניחו על סעודת שחרית. **ובכף החיים** (שם ס"ק טז) כתב שלפי דברי האר"י הק' שיש לאכול דגים בליל שבת, יכבד את סעודת שחרית באיזה מין מאכל שחביב עליו, או ירבה באיזה מין שלא אכל ממנו בסעודת הלילה.

והנה **בשולחן ערוך** (שם ס"ג) נפסק שכבוד יום עדיף מכבוד לילה, וביאר **המשנה ברורה** (סק"ט) שמי שיש לו מעט מיני מגדים, טוב יותר שיניחם לצורך סעודת היום.

ובספר יוסף אומץ (סי' תרמא) כתב, עיקר סעודה היא ביום יותר מבלילה וכו' נראה שלכן נוהגין לאכול הטשולנט והצלי דוקא ביום.

ובערוך השולחן (שם ס"ט) ביאר, שישנם מאכלים שטעמם בלילה משובח יותר מאשר ביום, כגון דגים חמים שהעולם מחבבים אותם יותר מן קרים, וזה א"א להיות ביום לכן אנו אוכלים אותם בלילה, וכן מרק חם וטוב אוכלים בליל שבת שבהכרח כשנשארים על יום מחר יתקלקלו, שזה וודאי לא צוותה תורה שלא לאכול בלילה מפני שאין למחר כיוצא בזה, ולכן פירשו לעניין יין ופירות שלא יתקלקלו עד למחר בזה כבוד יום קודם, וכנגד זה אנו מטמנינים בתנור בשביל מחר מאכלים שצריכים הרבה הצטמקות וכן הקוגיל"ל לכבוד יום, ושפיר עבדי עמא קדישא.

עניין נוסף נמצא בפוסקים שיש לכבד את היום יותר מאשר את הלילה, כמבואר **ביפה ללב** (ח"ה השמטות ותיקונים או"ח סי' רסב) שכתב, שהבגדים שלובש אדם בשבת ביום יהיו יותר נאים משל הלילה, מפני שכבוד יום עדיף מכבוד לילה, וכתב שכך נהגו ללבוש בשחרית של שבת בגדים חמודים ונכבדים יותר מאותן אשר לבש בו בערב השבת.

כיוצא בזה כתב **באשל אברהם** (בוטשאטש, מהדו"ת סי' רסב), כבוד יום מרובה שייך ג"כ מסתמא במלבושים שמכבדים האדם, שלא לגרע במלבושים ביום מבלילה, וטוב ג"כ להוסיף על מה שלבש בלילה, והטלית גדול הוא תוספות ביום לרבים ובשחרית די היטב.

אדם שהקדיש רבע גופו כאילו הקדיש כל גופו

בש"ת מהרלב"ח (סי' ג, ה"ד בפ"ת י"ד סי' רנח סק"ד) נשאל על בחור אחד עני בשם אלעזר ברבי יפת, שבזמן המגפה אביו נפטר, והעני הזה היה חולה, ומרוב כובד חליו אמר שנדר רביע גופו לאדוננו שמואל ע"ה, והעני חשוב כמת שאינו יכול להשיג פרנסתו, ואין בו יכולת ללכת לירושלים עיר הקדש היות שהוא עני מדודלדל. וכעת שואל העני כמה מעות צריך לתת.

בתשובתו כתב **המהרלב"ח**, שבהקדיש רביע גופו חייב לפרוע דמי כל גופו, וצריך ליתן זאת בדמים כפי מה שישומו אותו כעבד, שהרי אם הקדיש כל גופו מבואר בסוגיין שאדם שהקדיש את עצמו לא הקדיש אלא דמיו, והרי הוא חייב בדמי עצמו.

אם כן, כיון שהמקדיש גופו דינו שוה לאומר דמי עלי, על כן גם כשהקדיש רביע גופו דינו שוה לאומר דמי רביע גופי עלי, ובשניהם יהיה חייב לפרוע דמי כולו, מכיון שברביע גופו הנשמה תלויה, וכן מבואר במשנה בערכין (כ). האומר דמי חציי עלי נותן דמי כולו, זה הכלל דבר שהנשמה תלויה בו נותן דמי כולו, ואדם אינו יכול לחיות בלי רביע גופו, וכמה שעבד שווה צריך לתת לעניים, שסתם הקדש בזמננו הרי הוא לעניים.

אדם שיש לו חובות אם יכול להערים ולהקנות נכסיו לקטן

בש"ת הרשב"א (ח"ב סי' שס) נשאל על ראובן שהיה חייב לשמעון מנה, והקנה נכסיו לקטן, כדי שלא יוכל שמעון ליפרע ממנו עד שיגדיל. אם רשאים ב"ד להעמיד אפוטרופוס לקטן לפרוע לשמעון, או לא.

בתשובתו כתב, אע"פ שראיתי בימי הגדולים, שלא נזקקו לזה במעשים שהיו במקומותינו, ולא העמידו אפוטרופוס באופו זה, אפילו כן אנו אומרים שב"ד יפה ראוי לזקק ולהוציא מיד הקטן לפרוע לשמעון, מפני שאין אלו אלא אנשים שעושים שלא כהוגן להפקיע עצמם מתשלום לבעל חוב שלהם.

ראיה לכך הביא ממה שאמרו בסוגיין, שהיה עבד של שנים, ואחד מהם שחרר את העבד, השותף השני חשש שרבנן יכפו אותו לשחרר גם את חלקו, והקנה את חלקו בעבד לבנו הקטן וחשב שהיות ורבנן לא כופים קטן לא יפסיד את עבדו, אך רב פפא לא הסכים לזה ואמר 'כאשר עשה, כן יעשה לו, גמולו ישוב בראשו', לכן יש להעמיד לקטן אפוטרופוס ולקרקיש ליה בזוזי, וכך יסכים הקטן שיכתבו לעבד גט חירות שע"י הכסף יתרצה להסכים, הרי שרבנן אינם מניחים לעשות הערמה כזאת להקנות נכסיו לבנו הקטן, ולפי"ז גם בנידון זה שראובן הקנה נכסיו לבנו הקטן יש להעמיד אפוטרופוס לקטן, וכך לגבות ממנו את החוב.

אולם **הרשב"א** דחה ראיה זו, וכתב שאין הנדון דומה לראיה לגמרי, היות ובסוגיין המדובר הוא שאנו יודעים באופן ברור שעבד זה צריך האדון לשחררו, אלא שהקטן אינו בר כפייה, ולפיכך משחררים העבד ע"י אפוטרופוס כמבואר, מכיון שהדין ברור שעבד זה צריך שחרור, משא"כ בנידון זה יש לחשוש שמא אין ראובן חייב לשמעון שכבר פרע לו באיזה אופן, שהרי זאת הטענה שאין אנו נזקקין לנכסי קטן עד שיגדיל, ומכל מקום אם בשעה שנתן הודה ראובן שחייב לשמעון, נפרעים ממה שנתן לקטן, שאז אין הטענה שאולי פרע כבר חובו.

בסיום דבריו כתב, 'ובין כך ובין כך ראוי לצבור לגדור בפני בעל פרצים, כדי שלא ילמדו לעשות כן, ורשאים דהפקר ב"ד הפקר'.

ראיה לדין אתרוג מורכב, מחצי עבד וחצי בן חורין

בפוסקים האריכו רבות על אתרוג מורכב אם הוא כשר לצאת בו ידי חובה.

בש"ת מהר"ם אלשיך (סי' קי) דן בזה, וכתב שאם הורכב ענף של לימון באילן אתרוגים, ודאי שאין יוצאים בזה ידי חובה באתרוג הגדל באותו ענף, מכיון שאותו ענף שהורכב אינו מוציא אלא לימונים.

אך אם הורכב ענף של אתרוג בעץ לימונים שמוציא הענף ההוא דוגמת אתרוג, ואין הפרש בינו לבין אתרוג רגיל אלא שהחמוץ שבתוכו מרובה, משא"כ לאתרוג בלתי מורכב שהחמוץ מועט והקליפה שעליו עבה מאד, בזה יש מי שרצה לנהוג היתר ותולה עצמו על אחד מן המורים שהורה שיוציאים בו, עם היות שכל שאר חכמי העיר חולקים ומעידים שכל חכמי צפת רבנים ושופטים אשר קדמונו היו מרחיקים האיסור עד מאד, ומדאגה מדבר פן תתפשט הוראה זו להקל באיסור תורה אמרתי לבא בספר כתוב על הדבר בקיצור נמרץ למען ירוץ קורא בו, ואומר כי הנה טענת המורה להתיר היא, כי כבר נתבטלה יניקת הלימון בתוך האתרוג שהורכב בו וכאילו כלו אתרוג, וזה אינו שהרי אמרו בסוטה (מג): 'ילדה שסיבכה בזקנה בטלה', וא"כ גם כאן בטל ענף האתרוג לגבי הלימון, מפני שהאתרוג הוא ילדה שהוא ענף חדש והלימון הוא הזקינה שהוא העץ שהיה שם מקודם, ונמצא כאילו כולו לימון והתורה אמרה אתרוג, וזה אין כאן.

טעם נוסף לפסול אתרוג זה כתב **המהר"ם** עפ"י מה שאמרו בסוגיין שחצי עבד וחצי בן חורין שתקע אינו מוציא את בן חורין ידי חובתו, משום שלא יכול צד העבדות שבו לבא ולהוציא את הבן חורין, לפי זה גם בנידון האתרוג אפילו אם לא היה הענף ההוא מתבטל בלימון אלא שהיו כמו ב' מינים מעורבים בשוה אתרוג ולימון לא יצא, שהרי גוף האתרוג שיוציאים בו מעורב עם לימון, ולא יכול צד הלימון שבו להוציא את החייב באתרוג.

החתם סופר בתשובה (או"ח סי' רז) כתב לבאר דברי **המהר"ם אלשיך** שבעבד ושפחה שהם חצי עבד וחצי בן חורין, אנו אומרים שבכל חלק וחלק ממנו מעורב עבדות וחירות, וכך גם בפרי המורכב, ולכן אתרוג מורכב שבכל חלק וחלק ממנו יש בו חלק של לימון, אינו יוצא בו ידי חובתו אפילו בשאר הימים.

אולם **בש"ת אבני נזר** (או"ח סי' תפה אות לו) כתב לדחות ראייתו, עיי"ש. [ועיין בתשב"ץ (ח"ב סי' ד) שכתב שהפרידה איננה כלאים אף על גב שבא מסוס וחמור, משום שזה הרכבה מזגיית והרי זה צורה חדשה לגמרי ואין זה לא סוס ולא חמור, אבל חציו עבד וחציו בן חורין אפי' חציה שפחה וחציה בת חורין אינו יכול לישא שהרי כל אחד עומד בפני עצמו, שהרי בכל אחד ודאי יש צד עבדות וצד חירות, שהרי יום אחד עובד לעצמו ויום אחד לרבו וכשהוא של שני הרי הוא כולו עבד ואח"כ שקבל חירות מרבו אחד נסתלק מחציו העבדות ובה במקומו החרות, ונמצא שצד העבדות משתמש בצד החירות, ודומה לו בגד קנבוס שנתערבו בו חוטי פשתן שאסור לערבו בתפירה עם בגד צמר גמלים וכו' עיי"ש].

מי שנזדמן לו עניין של צדקה מחויב בו יותר מאחרים

בספר אמרי צדיקים (איטינגא, אות כה) הביא מעשה באיש עני אחד שגר בבית של יהודי עשיר, ולא שילם לו שכר דירה, לאחר זמן מה כשרצה בעל הדירה להוציאו החוצה, פנה העני לבעל החידושי הרי"ם ובכה לפניו על אשר רוצה בעל הבית להוציאו מביתו.

שלח החידושי הרי"ם את משמשו לקרוא לבעל הדירה ואמר לו שלא יוציא את העני מדירתו, שאל העשיר את הרבי מדוע מוטל עלי החוב להחזיקו בביתו חנים ולוותר לו סכום גדול כזה, יתנדבו איזה אנשים לקבץ בעבורו סכום מעות דמי תשלומי הדירה ואנכי אתן שכם אחד יותר מכל בני גילי הגבירים, השיבו החידושי הרי"ם אמנם כן היא, לאשר הבורא הזמין אותו לך שיהיה דר בביתך מוכח שעליך מוטל הדבר ובע"כ תסבול ממנו.

ראיה לכך הביא ממה שאמרו בסוגיין שעבד כנעני שהפך להיות חציו עבד וחציו בן חורין כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וכותב שטר על חציו דמיו, ולכאורה יש לתמוה מדוע 'כופין את רבו' לשחררו ולהפסיד את העבד, ומדוע אין מקבצים מעות מאת נדיבי עם שיהיה ביד העבד לפדות את עצמו, ומדוע נופל כל העול על כתפי האדון, אלא מפני שהקב"ה הזמין אצלו שיהיה לו חציו עבד וחציו בן חורין מוכרח הוא לישא את ההפסד, וכך גם בכל עניין של צדקה, אם הזמין הקב"ה אצל אדם עניין של צדקה מחויב הוא בו יותר מאחרים.

ובקונטרס תפארת ישראל (מודז'יץ, ח"א עמוד כב) ובספר דברי ישראל (כללי אורייתא אות מ) מובא, שפעם באו לפני רבי יחזקאל מקוזמיר שני מחותנים, אחד עשיר, ואחד עני שלא היה ביכולתו לשלם את הוצאות הנישואין, וציווה הרבי לעשיר שיתן להעני צרכי הנישואין, ואמר תורה היא מי שחציו עבד וחציו בן חורין לישא שפחה אי אפשר, בן חורין אי אפשר כופין את רבו וכו', ולכאורה למה כופין את רבו דווקא הלא כולם חייבים במצות הכנסת כלה ויקבלו נדבות ויפדה את עצמו ויוכל לישא בת חורין, אלא כשנפלה דליקה בבית ועומדות שם חביות מים בוודאי לא ילכו לבתים אחרים לחפש מים לכבות, רק יקחו החביות מים ששם בבית ויכבו, כן הדבר הזה.

וראה עוד בביאור הגר"א (דברי הימים טז ח) שכתב בזה הלשון, 'הודיעו בעמים עלילותיו, עלילות היינו החסד הגדול שמתנהג הקב"ה עם עם ישראל בתת לאיש איזה טובה מהטובות, ואחר כך מחסרהו הטובה ההיא, דכדי להמציא מזור למחלתו, היינו דבר שיכפר לו עונו בעולם הזה, ובספר שערי רחמים כתב עוד, ומה הן עלילותיו רחום וחנון וכו' כמו שאמרו המתחייב מיתה מזמן לו הקב"ה עני ונותן לו צדקה וצדקה תציל ממות', עכ"ל הגר"א. הרי שפעמים הקב"ה מזמין לאדם עניין של צדקה בכדי להצילו ממות.

לרישום ועדכון שיעורי תורה
ניתן לשלוח פקס ל: 03-543-5757

מעשה באדם אחד בשני בצורת וכו'

הא דהוצרך להודיענו שהיה זמן המעשה בשני בצורת, נ"ל בס"ד, ללמדינו בזה תוקף וחומר איסור השבועה, דאע"פ שזו נתנה אותו ככר צדקה לעני, והיה זה בשני בצורת שיש בזה פקוח נפש, והדינר הוא החייה נפשות באותו זמן שהעולם מתים ברעב, עם כל זה לא הועיל זכות המצוה ההיא להציל מעונש השבועה, ונענשה בבניה כאשר פצה פיה.

(בן יהודע לרבי יוסף חיים מבגדאד זצ"ל)

הנעלבין ואינו עולבים שומעין חרפתן ואין משיבין וכו'

'את שני המאורות' (בראשית א טז). פי' שניהם גדולים מיהו הא' גדול מחבירו, כדכתיב 'את המאור הגדול ואת המאור הקטן' ורז"ל דרשו בתחלה נבראו שוין ונתמעטה הלבנה ע"י שקטרגה, והשמש עמד בגבורתו על ששמע חרפתו ולא השיב, והיינו דאמרינן הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבין עליהם, הכתוב אומר ואהביו כצאת השמש בגבורתו, על ששמע חרפתו ולא השיב. וע"ז יסד הפייט ראה והקטין צורת הלבנה, וה"פ ראה הקב"ה שקטרגה והקטינה.

(פירוש הרא"ש, בראשית א טז)

אמר רבא עדיין חביבותא הוא גבן דכתיב נתן ולא כתיב הסריח

פי" תוס' (ד"ה דכתיב) מדלא כתב עזב, ואינו מובן דאכתי איך אמר נתן שהוא הפכו. אכן הכוונה, כי הנה אמרו חז"ל (יומא פו): תשובה מאהבה זדונות נעשו לו כזכיות. והנה ידוע כי החטא הוא עושה פגם בנשמת האדם, ואלו היתה הנשמה מסתלקת לגמרי ע"י החטא, שוב לא היה תיקון לנפש האדם ע"י התשובה. אכן הקב"ה הצופה לרשע וחפץ בהצדקו, אינו מסלק לגמרי הנשמה חלק אלקי ע"י החטא, כדי שיהיה מקום לנו ע"י התשובה לתקן את אשר עוותנו, ושוב ע"י תשובה מאהבה נעשה כזכיות. והנה בחטא העגל ודאי ישראל עשו אח"כ תשובה מאהבה, כאשר ראינו גודל התאמצות שלהם בנדבת המשכן שבא לכפר עון העגל. וז"ש כי לבסוף ע"י התשובה, נרדי נתן ריחו, כי מן החטא עצמו נעשה ריח טוב, וזה לאות כי עדיין הוא חביותיה גבן, גם בעת החטא כי אין חלק אלקי מסתלק.

(פרי העץ, בלק)

הנעלבין ואינו עולבים שומעין חרפתן ואין משיבין וכו'

'ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמין' (יחזקאל טז ו) יש לפרש על פי מאמר רז"ל המעביר על מדותיו מעבירין לו פשעיו, כמרז"ל שומעין חרפתן ואין משיבין. וז"ש ואעבור עליך אני מעביר פשעיך, ע"י שאראך מתבוססת, שאתה מבוזה ומחורף, בדמין מלשון שתיקה ע"י שאתה שותק, כמ"ש (דום לה' ידום אהרן) ולא די שאני מעביר פשעיך, כי אם גם, בדמין חיי בעולם הזה, בדמין חיי בעולם הבא, כמ"ש (תהלים לד ג) 'מי האיש החפין חיים, בעולם הזה אוהב ימים לראות טוב בעוה"ב יום שכלו טוב, הוא ע"י נצור לשונך וכו', וק"ל.

(וידבר משה, פרשת ויקרא)

הופיע ויצא לאור אור החיים המבואר דברים ב'

כרך נוסף מסדרת 'אור החיים המבואר' מהדורת אחי"ם בהוצאת מכון 'עוז והדר'

השניים ולכל אחד מהם תכלית ומטרה שהוא ממלא.

מדור 'מאורי אור', נועד להאיר את עיני הלומד לתוכן דברי ה'אור החיים', לדייקנותם המופלאה, לתוכנם העמוק ולמשמעותם הפשטנית. בילקוט 'מאורי החיים' קובצו מקורות רבים מדברי חז"ל, רבותינו הראשונים וגדולי המקובלים, גם מאלו שהובאו בתוך דברי ה'אור החיים' בקיצור ונדרשה להם הרחבה, והן ממקורות נוספים שציטטם וביאורם ישמשו כלי עזר להבנת דבריו. גם השלמות ומילואים לדברי ה'אור החיים', מאשר כתב בעצמו במקומות אחרים, בפירושו לתורה ובחיבוריו האחרים, נקבע מקומם בילקוט זה. זאת ועוד, בספר 'מאור החיים' לתלמידו רבי משה פרנקו, מובאים חידושי תורה ששמע מפי ה'אור החיים' הקדוש, ולא אחת המה מקבילים - תואמים או שונים במעט - לחידושים שבספרו.

אין ספק כי שני המדורים הנלווים לדברי

ה'אור החיים' - לאחר ההגהה, הניקוד, הפיסוק והקיטוע, בתוספת מראי המקומות - יוצרים שלמות מחודשת לספר הקדוש, שלא היה חסר מאומה אלא שאנו חסרים היינו את הנתיב אליו.

כל הנוטל כרך זה לידי, מתפעל מהיצירה המושלמת שנערכה במסגרת מכון 'עוז והדר' שבנשיאות הגה"צ רבי יהושע לייפער שליט"א שיזם מפעל קדוש זה לפאר את תורת ראשונים כמלאכים, ואינו חוסך כל מאמץ וטרחה בכדי שיצא דבר מושלם ומתוקן מתחת ידם.

בין הבאים בהיכלו של ה'אור החיים' הקדוש, יש המתרפקים על האור ויש העורגים לחיים, מהם הכמהים לפירושו ולעולה מהם ואחרים התרים אחר הרמזים הטמירים הכלולים בהם. והלא כל מלה שיצאה מתחת קולמוסו, סגולתה כיהלום שכל שילטשוהו יבהיק אורו ופנים חדשות יתגלו בו. כן דברי קדשו של רבי חיים בן עטר, שכל ההוגה בהם ברוב קדושה ימצא שהם מעוררים בו רוח חדשה, להלהיב נפשו ולחמם לבו לעבודת ה' יתברך ויתעלה.

רבדים רבים לה לתורת ה'אור החיים' הקדוש ויד קצרה וכהה אינה יכולה לגשת למעמקה, הביאור פרי ידיו של הרה"ג רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א, ראש בית המדרש לתורה ולהלכה וראש מכון 'עוז והדר' בבית שמש, נעשתה איפה תוך דיוק בכל תיבה ואות, אך תחת ההרגשה התמידית כי אש מלהטת סביב אותה תורה טמירה. שלבים אחדים לה למלאכת הביאור, והראשונים שבהם נוגעים

בגוף נוסח דבריו. בראש ובראשונה, הניקוד הנכון, לא כפי שהוא מופיע בחלק מן המהדורות, אלא כפי שהוא נעשה בידיהם האמונות של נקדנים מומחים. שני לו, הפיסוק והקיטוע הנכון, על מנת שהלומד ידע מקומו של מעצור. ומעלה שלישית, בשיבוץ מראי מקומות בתוך דברי ה'אור החיים' הקדוש, למען ימצא הלומד סימוכין ותימוכין לדבריו, ובעיינו שמה ימצא משנה אורה.

מדורי הביאור הנלווים לפירוש 'אור החיים' הקדוש שניים המה: 'מאורי אור' ו'מאורי החיים'. חלוקה ברורה בין

'סדר הלכה' לומדים משנה ברורה - עוז והדר

פורמט פנינים
26 ס"מ

חדש
לקראת שנת הלימודים
לבחורי הישיבות ותלמידי התתי"ם
ניתן להשיג גם
בכרכים בודדים

פורמט ענק
31 ס"מ

כמה מעלות טובות

ב- 6 הכרכים החדשים של משנה ברורה עוז והדר נוספו:

- מאות אלפי מראי מקומות וציונים מפורטים בכל הנושאי כלים שבעמוד
- מאות תמונות תלת מימד בצבע מלא להמחשת ההלכות
- הוגהו ותוקנו מאות אלפי שיבושים שהיו בכל הדפוסים
- קיצור ביאור הלכה
- פסקי שו"ע הרב
- פסקי חזון איש
- עימוד מאיר עינים בפאר והדר שטרם נראה כמותו

מעתה

משנה ברורה - עוז והדר

חובה בכל בית, ישיבה, בית מדרש, בית כנסת וספרייה תורנית

להגדיל תורה ולהאדירה

מוקד הזמנות:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

היפה שכתב יאנו לאור!

באורך נראה

אור

חזק!
הופיע
ויצא לאור
דברים ב'

'חומש אור החיים המבואר'

- פירוש רש"י השלם עם ביאור חדש מלוקט ממפרשי רש"י
- מהדורת 'אור החיים' מוגה בדקדוק רב ע"פ דפו"ר בתכלית הפאר
- ביאור 'מאורי אור' - ביאור על דברי האוה"ח הק'
- ילקוט 'מאורי החיים' - לקט נרחב של מקורות
- מאמרי חז"ל ומובאות מספה"ק על 'אור החיים'

מוקד הזמנות:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

להגדיל תורה ולהאדירה